

Interseksjonalitet

Av en kommentator for TFM

Hva er interseksjonalitet og hvordan burde kommunister forholde seg til det?

Teksten er skrevet av en aktivist i Tjen Folket.

Interseksjonalitet

Interseksjonalitet baserer seg på at folk har flere identiteter fungerer sammen. Noen av disse kategoriene er undertrykka, andre er privilegert. For eksempel kan man være hvit (privilegert) men samtidig trans (undertrykka) og kvinne (undertrykka). Man kan være svart (undertrykka) men middelklasse (privilegert) og heterofil (privilegert). Disse ulike kategoriene virker sammen og danner identiteten. Noe av det positive interseksjonalitet fører med seg er et økt fokus på undertrykkelsen disse ulike kategoriene medfører. Interseksjonalitet er ikke en sammenhengende teori som forklarer all undertrykkelse eller har løsningen på det. Det er mer en tendens og retning for fokus på ulike typer for undertrykkelse. Det startet delvis som en kritikk mot at feminisme bare skulle drives av hvite middelklassekvinner. Det var et krav om at rasisme på tas på alvor i kvinnekampen og at behovene til kvinner som opplever annen undertrykkelse enn de som dominerte kvinnebevegelsen i USA må tas seriøst. Jeg skal ta opp noen deler av interseksjonalitet som kritiseres og debatteres.

Fokus på språk

Interseksjonalitet setter ofte fokus på språkbruk, at man skal unngå å bruke ord og begreper som undertrykker folk. Kritikken mot dette er at dette kan medføre ydmykelse av folk uten

akademisk bakgrunn som ikke bruker riktige ord uten at de nødvendigvis er mer sjåvinistiske enn akademikerne som lærer seg ordene. Det er lett å se for seg tilfeller der rasismen skjules bedre blant akademikere, men er der like fullt. Likevel, noe kritikk tar det så langt som at dette ikke er «noe annet enn en selvrettferdig øvelse og moralisme». Jeg syntes dette er en grov forenkling. I alle fall dersom det blir praktisert på en fornuftig måte. Det finnes uten tvil undertrykkende språkbruk, og dersom man ønsker å arbeide sammen med folk som undertrykkes av språkbruken så må man ta hensyn til det. Kritikken går også på at man «bare» blir sittende å diskutere ord. På et møte der vi diskuterte rasisme var det en ganske lang debatt om ordet neger. Ordet undertrykker åpenbart mange, og folk sier i fra om at å bruke dette ordet ikke er greit. Ofte brukes da unnskyldninger som «jeg mener det ikke rasistisk». Det er vanskelig å se for seg at en arbeider eller en hvilket som helst annen ikke-akademiker skal ha problemer med å slutte å si neger eller andre undertrykkende ord. Det skulle bare mangle at man argumenterer mot undertrykkende ord, og jeg syntes det er direkte undertrykkende å behandle det som om det ikke har noe å si at man bruker undertrykkende ord, og at arbeidere ikke liksom klarer å slutte med det. Samtidig er det alltid lurt å ha litt tålmodighet og å snakke til folk på en høflig måte. Det gjelder generelt sett når man vil overtale folk, og har man problemer med stilen så kan ikke det bare skyldes på interseksjonaliteten eller språkfokuset. Vi må alltid huske på masselinja og på at vi må overtale folk på en hyggelig måte. Det kan være vanskelig når man er forbanna men det er det vi prøver i alle fall.

Like fullt, selv om man arbeider mot undertrykkende språkbruk så må man aldri tro at språket er grunnlaget eller årsaken til undertrykkelsen. Undertrykkelsen er der uansett om språket endres. Undertrykkelsen er basert på et rasistisk system, et hierarki der store deler av verden holdes nede i avhengighet og undertrykkelse. Hvit makt opprettholder det systemet. Noe

av kritikken mot språkfokuset kan være basert på at noen ikke er bevisst på dette – at de tenker at dersom vi alle slutter å bruke undertrykkende ord og behandle hverandre dårlig så vil undertrykkelsen ta slutt – det vil det ikke. Undertrykkende språkbruk er et resultat av et undertrykkende system.

Undervurdering av klasse

Marxister kritiserer interseksjonalitet for å gjøre klasse til bare en av mange kategorier, når det i virkeligheten er den materielle basisen, ikke bare en av flere identiteter som er likestilt. Man kan ikke regne det å være overvektig som likestilt det å være arbeiderklasse. Det gjør nok ikke de fleste som er tilhengere av interseksjonalitet heller, men de har ikke noe klart system for hvordan det fungerer. Interseksjonalitet er ikke en sammenhengende teori. Dette er en helt riktig kritikk dersom man regner interseksjonalitet som en konkurrent til marxisme. Det gjør ikke jeg. Jeg har ikke sett at interseksjonalitet byr på noe løsning på undertrykkelsen i verden, har en strategi for revolusjon eller lignende. Interseksjonalitet kan brukes både innafor kapitalismen, som holdningsendring innafor systemet eller i antikapitalistiske bevegelser, som en del av organiseringa mot det. Akkurat som arbeid mot homofobi eller rasisme. Man kan bruke interseksjonalitet til å forstå undertrykkelse som er relevant for revolusjonært arbeid. Det gjør vi allerede når vi beregner hvor mottakelig noen er for revolusjonær agitering og hvilke folk som ønsker en samfunnsomveltning. Jeg tror det er fullt mulig at folk som har familie i undertrykka land er mer mottakelig enn folk som ikke har det, sånn generelt sett. Eller at folk som er undertrykka på grunn av rasisme er mer sint på staten i Norge enn andre. Det samme kan gjelde andre undertrykka grupper, selv om det ikke er noen garantier her. Jeg ser at interseksjonalitetorienterte nettsteder deler saker om mental helse, funksjonshemmedes utfordringer, hetsen overvektige blir utsatt for, transfolks utfordringer, homofiles, klasseprivilegier og rase. Jeg har sett disse

artiklene som forfriskende om temaer som vanligvis ikke snakkes mye om, og om negative konsekvenser ved kapitalismen. Det kan godt være at folk som driver med dette har hatt noen meget spesielle teorier om dette som sidestiller helt forskjellig type undertrykkelse. Men mange er veldig jordnære og veldig tydelige på de store forskjellene. Jeg tror ikke Erna Solberg er en god alliert for kommunismen selv om hun er overvektig og kvinne og derfor utsatt for hets (til tider). Men jeg tror fint det går ann å peke på negative konsekvenser av systemet, privilegier og undertrykkelse, og samtidig ikke miste bakkekontakten og forståelsen for klasse. Klasseundertrykkelse er i en særstilling i et revolusjonært perspektiv, men det blir beriket av forståelse for andre undertrykkelser. Det er heller ikke bare klasseundertrykkelsen som har et materielt grunnlag, både rasisme, kvinneundertrykkelse og hvite privilegier har det, sikkert flere typer undertrykkelse også.

Subjektive følelser?

Noen sier interseksjonalitet bare sier noe om subjektive følelser. Men interseksjonalitet ble utvikla for å forklare tilgangen til makt, penger og posisjoner i samfunnet. Jeg syntes at vi allerede på flere måter praktiserer deler av det som er regna som interseksjonalitet. For eksempel er vi fullt klar over at folk undertrykkes på ulike måter i samfunnet, homofile, transfolk, sexisme, skjønnhetshysteri og lignende. Det betyr ikke at man setter det å være utsatt for skjønnhetshysteri i samme boks som det å være en del av proletariatet, eller at det skal erstatte klasseanalyse. Vi er klare over at de lyseste slavene i USA fikk jobbe i huset og ble ansett som mer privilegerte enn andre. Det har blitt brukt for å forklare hvorfor noen forsvarer systemet og undertrykkerne. Det burde ikke være kontroversielt. Noen sier at vi «allerede» veit at ulike former for undertrykkelse eller privilegier kan ramme en person. At det er åpenbart og ikke tilfører oss noe nytt. Og det kan jo mange av oss si at, ja

det veit vi på et aller annet plan. Men denne teorien og fokuset her er retta nettopp mot at folk ikke opplever det sånn. Når svarte kvinner har gått til feministgrupper har de fått høre «her er temaet kvinnekamp vi er alle i samme båt som undertrykka kjønn, hvorfor må vi snakke om rase eller politivold» og lignende i kommunistgrupper «det er klasse som er viktig, vi sitter i samme båt fordi vi er i arbeiderklassen». Dette er tendenser som går igjen i mange kommunistgrupper. I det hele tatt vil de fleste organisasjoner ha mest lyst til å ha på dagsorden det de selv er mest opptatt av. Det er lett å avfeie eller bagatellisere andre ting uten å tenke nøye igjennom det. Jeg er helt enig i at (mange) kommunister veit eller burde vite en del om dette i utgangspunktet. Det er ikke som om ikke dette er en del av vår ideologi og praksis. Men det betyr ikke at vi ikke har noe å lære.

Metoder for å takle undertrykkelse

En på antirasistisk studiesirkel snakka om hvordan det koster å ha hvite venner. Man må gå igjennom mye rasisme og det er en påkjenning for mental helse. Jeg har hørt andre si lignende ting. At folk forklarer at de isolerer seg og kun er i kontakt med folk fra eget land på internett fordi det er en for stor mental påkjenning å takle rasismen de møter i samfunnet. Dette er en utfordring generelt sett. Jeg ser noen marxister avfeier metoder for å takle rasisme og undertrykkelse som bare individuelle reformer, som ikke vil føre til revolusjon. Nei, det vil ikke føre til revolusjon å takle rasismen bedre men det er likevel viktig både for enkeltmenneskene og bevegelsen. Uansett hvilken undertrykkelse det gjelder så er det bra som menneske å finne sin verdi når man har blitt behandla som verdiløs, og å lære seg mestringsmekanismer sånn at man orker å være ute i samfunnet og takle de påkjenningene det medfører. Å ha et fellesskap som støtter opp om dette kan trekke folk ut av isolasjon. En av folka på et møte om rasisme kalte møte en trygg sone fordi det var lov å kritisere rasisme der og det

skulle bli tatt seriøst. Hva er galt med det? Våre steder skal ikke tillate undertrykkelse. Samtidig er vi klare på at målet vårt ikke bare er å være den perfekte bevegelse i selg selv.

Representasjon

En annen sak som debatteres er fokuset på representasjon. Det at for eksempel skeive kun kan representeres av skeive eller at kun kvinner burde fronte kvinnesaken. Kritikken går ut på at personens kjønn, legning, hudfarge osv blir viktigere enn hva personen faktisk sier. I et klassesamfunn har folk ofte mer tillit til herskerklassen. Eller man er redd dem eller tror de er veldig smarte eller man forbinder gode sider med disse folka. I tillegg har man ofte mer tillit til dem som har gått i samme sko som seg selv. Hvis dette sistnevnte dyrkes, gjerne med utgangspunkt i en sunn motreaksjon på hvem som har definisjonsmakt og politisk makt i dag, er mekanismen at man ikke stoler på andre enn "sine egne", deres motiver eller deres evner. I USA virker det som om det politiske systemet er ganske gjennomsyra av at man representerer "sine" folk. Det er bygd et borgerlig politisk apparat som tar utgangspunkt i representasjon av "sine egne". Dette er ikke noe nytt eller unikt med skeive eller med innvandrere eller med damer. Arbeiderpartiet og lignende sosialdemokratiske bevegelser perfektionerte tidvis kunsten sanke stemmer og støtte fra "sine" ved hjelp av veldig arbeideristisk retorikk. Mekanikken er sånn at man blir med i partiet fordi det er sitt parti (arbeidernes parti) og støtter de kandidatene som har mest lik bakgrunn som seg. Og man blir behandla som stemmekveg av disse. Som en personlig maktbase, en politisk kapital, der folk sine interesser er totalt underordna de personlige interessene til de borgerlige lederne. Det skjer i fagbevegelsen, og det skjer i identitetspolitiske bevegelser. Vi har sett hvordan det har blitt brukt i de amerikanske valgkampene, for å få mørkhudete til å stemme på Obama, kvinner på Hillary, hvite på Trump. Vi må finne svar på hvordan særegen organisering kan dyrkes og fremmes, men på en

revolusjonær måte, ikke en reformistisk måte som ender i konform "representasjon". For vi lever i et klassesamfunn, og småborgerlige og borgerlige kvinner eller svarte eller skeive er gjerne de som blir anerkjent av systemet som "representanter". Og sånne representanter kan bli med på å undertrykke de fleste folka de hevder de representerer.

Systemet er problemet

Faren med interseksjonalitet er at den ikke nødvendigvis griper tak i årsakene til problemene og derfor heller ikke har en løsning på de. Politikken kan bli redusert til at «folk må være greie og ikke diskriminere de som er lavere på rangstigen» i det sosiale hierarkiet. Men dette i seg selv vil ikke endre et grunnleggende undertrykkende system. Hva er årsaken til rasismen eller undertrykkelsen? Man kan tro at rasisme skyldes ignoranse, dumhet, fremmedfrykt eller manglende kunnskap. Rasisme og hvite privilegier skyldtes at kapitalismen er bygd opp på en undertrykkende måte. Kapitalister vil ha ressurser, billig arbeidskraft osv. Den eneste måten å fjerne det på er styrte kapitalismen og innføre et helt nytt system. Men dette betyr ikke at ikke den daglige antirasistiske kampen ikke betyr noe. Den er viktig for folks liv, og antirasisme og anerkjennelse av hvite privilegier er en forutsetning for å samle arbeidere og undertrykte i samme parti. Rasismen splitter oss, antirasismen samler oss.

Linker: [Kommunistisk kritikk av interseksjonalitet](#)